

Bach, Carl Philipp Emanuel (1714-1788)

Tysk tonsättare och musiker

Carl Philipp Emanuel Bach var Johann Sebastians andre son och den mest betydande av de fyra som uppnådde mogen ålder. Bach var en framstående klaverspelare och mycket produktiv som tonsättare. Från 1740-68 tjänstgjorde han vid Fredrik den stores hov i Berlin. 1768 efterträdde han Telemann i Hamburg som kantor vid Johannesgymnasiet och director musices i stadens fem kyrkor.

Förutom ett otal sonater, sonatiner, fantasior och rondoner för cembalo och klavikord, samt ett 50-tal klaverkonserter skrev han oratorier, passioner och annan kyrkomusik. Han författade också vad som var 1700-talets mest berömda handledning i klaverspel, *Versuch über die wahre Art das Clavier zu spielen* (1753, 1762)

Stilmässigt representerade han den s.k. galanta/känslösamma stilen¹. Detta gäller främst hans klaververk. I triosonaterna från Berlintiden är han mera påverkad av fadern. C. Ph. E. Bach verkar under en tid då beteckningen sonat börjar ersätta sonata. Man ser därför båda beteckningarna på hans verk.

C Ph E Bach fick stort inflytande på både Haydns och Mozarts utveckling. ”Han är fadern, vi är pojkarna. Den av oss som kan något riktigt, har lärt det av honom.” Så lyder Mozarts berömda ord om läromästaren.

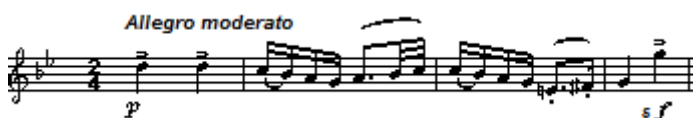
Sonata g-moll för klavér och viola, Wq 88

1 Allegro moderato 2 Largo 3 Allegro assai

1759

Triosonatan är en av barockens viktigaste kammarmusikformer. Den utvecklades under 1600-talets första hälft och fick sin klassiska utformning i Corellis 24 sonater från 1680- och 90-talen. Den är i allmänhet 4-satsig, men kan också ha bara 3 satser. Triosonatan är ett trestämmigt verk och har därför ofta två melodi-instrument och en *generalbasstämma* (basso continuo).

C Ph E Bach skrev tre sonator för viola da gamba 1759. Kanske som en reverens för ett gammalt instrument som höll på att försvinna, använde sig Bach av den äldre triosonataformen med två konserterande stämmor och generalbas, där tangentinstrumentet får spela både en andra melodistämma och generalbas. Här får vi höra stycket i en transkription för cembalo och viola. Ett imponerande och myndigt tema, som dominerar hela första satsen, inleder i violan.

Satsen bjuder i övrigt på pregnanta dialoger mellan violan och cembalon.

¹ Den känslösamma stilen utvecklades ca 1740-70 parallellt både med den något tidigare uppkomna galanta stilen och med senbarocken. Musik som förs till de två förstnämnda stilarna har frigjort sig från barockens polyfoni (=sammanflätning av självständiga stämmor) och närmast sig en mera sånglig, monodisk stil, där en stämma dominerar till ett harmoniskapande ackompanjemang

Andra satsen i c-moll är fylld av rogivande skönhet i en ovanlig taktart

De fyra första tonerna är identiska med inledningen till Sarabanden i J S Bachs Cellosvit nr 5 i c-moll.

Sista satsen ilar fram i ett våldsamt tempo, som sätter violasten på svåra prov

Trionsonata F-dur för viola, basblockflöjt och basso continuo, Wq 163

1 *Un poco Andante* 2 *Allegretto* 3 *Allegro*

1755

Detta är ett älskligt stycke i den känslösamma stil som C Ph E Bach var en av företrädarna för. Den håller dock fast vid trionsonataformen.

Den andra satsen, *Allegretto*, har något av dansartad folkton över sig.

Trots allegrotempot gör sista satsen nästan ett långsammare intryck än mellansatsen. Temat inleds liksom i övriga satser av violan.

